

Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä 11.02.2025 § 18

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 11.02.2025

§ 18

Valtuustoaloite: Lahden kaupunki jatkaa toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta

2552/00.01.01.03/2024

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Vastuualuejohtaja Heikki Turunen, p. 0447161330

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Granqvist Tiina

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Vasemmistoliiton valtuustoryhmän valtuutetut Elisa Lientola, Anna Kaisa Kupiainen, Oskari Päätalo ja ym. tekivät 20.5.2024 seuraavan valtuustoaloitteen:

“Valtuutetun aloiteoikeutta käyttäen esitämme, että Lahden kaupunki jatkaa toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta

Maksuton toinen aste otettiin käyttöön valtakunnallisesti elokuussa 2021 ja samalla oppivelvollisuus nousi 18 ikävuoteen. Oppivelvollisille myönnettiin maksuttomat oppimateriaalit sen vuoden loppuun asti, jona nuori täyttää 20 vuotta. Muutoksen ansiosta jokainen nuori sai lukion tai ammatillisen

koulutuksen tutkinnon suoritettua riippumatta perheen taloudellisesta tilanteesta.

Pelkän peruskoulun oppimäärän suorittaneiden työllisyysaste on noin 45 prosenttia, kun jo toisen asteen tutkinnon suorittaneilla työllisyysaste nousee yli 70 prosenttiin. Toisen asteen tutkinnon suorittaminen edistää siis merkittävästi myös työllistymistä ja osallistumista yhteiskuntaan.

Nyt Petteri Orpon hallitus on päättänyt rajata toisen asteen maksuttomuutta sen vuoden loppuun, kun nuori täyttää 18 vuotta. Hallituksen päätös tarkoittaa, että toisen asteen opinnot tulisivat maksullisiksi kesken opintojen, useimmille viimeisen vuoden osalta.

Maksuttomuus vaikuttaa koulutuksen tasa-arvon toteutumiseen ja vähentää eriarvoisuutta. Vuoden 2022 Lukiolaisbarometrin mukaan 45 prosenttia ensimmäisen vuoden opiskelijoista koki maksuttomuuden vaikuttaneen lukioon hakeutumiseen. Maksuttomuus on vaikuttanut päätökseen erityisesti opiskelijoilla, joiden vanhemmista vähintään toinen on työtön, kumpikaan vanhemmista ei ole korkeakoulutettuja tai joiden äidinkieli on muu kuin suomi.

Hallituksen päätös rajata maksuttomuutta on herättänyt laajaa vastustusta koulutuskentällä. Suomen lukiolaisten liitto on todennut muutoksen olevan erityisen kipeä niille nuorille, joilla on vaikeuksia toimeentulon, terveyden tai oppimisen kanssa. Suomen Vanhempainliitto on sanonut päätöksen olevan ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että jokainen nuori suorittaisi toisen asteen tutkinnon loppuun. Myös opettajien ammattijärjestö OAJ on ilmaissut huolensa uudistuksesta ja todennut sen sotkevan koulutuksen järjestäjien, rehtoreiden ja opettajien arkea. Muutoksesta aiheutuu opettajille lisätyötä ja kunnille hallinnollista byrokratiaa, jonka vuoksi tavoitellut säästöt voivat jäädä saavuttamatta.

Lahden kaupungin ei tule toimeenpanna hallituksen päätöstä vaan jatkaa maksuttomien oppimateriaalien tarjoamista toisen asteen loppuun asti. Lahden tulevaisuuden ja kaupunkilaisten hyvinvoinnin kannalta koulutusasteen nostaminen on välttämättömyys, jota toisen asteen maksuttomuus tukee. Hallituksen haitallisista uudistuksista on poikettu paikallisesti myös aiemmin, kun kunnat jättivät toteuttamatta varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja kasvattavia ja subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta rajaavia Sipilän hallituksen päätöksiä.

Maksuttomuuden keskeyttäminen kesken tutkinnon aiheuttaisi kaupungille hallinnollisia kustannuksia sekä kuormittaisi rehtoreiden ja opettajien työtä. Lahden taloudellinen panostus tulisi osoittaa nuorten koulutuksen turvaamiseen hallinnon lisäämisen sijaan.

Vasemmistoliiton Lahden valtuustoryhmä esittää, että Lahti jatkaa maksuttoman toisen asteen koulutusta nuorille koko tutkinnon ajan sekä pyrkii osaltaan vaikuttamaan maan hallitukseen kyseisen leikkauksen perumiseksi.”

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Eduskunnan tekemä päätös valtion vuoden 2025 budjetista ei sisältänyt enää toisen asteen maksuttomuuden rajaamista. Täten tämä valtuustoaloite ei aiheuta toimenpiteitä.

Oppivelvollisuuden laajennus toisen asteen koulutukseen toteutettiin 1.8.2021 alkaen. Samalla päätettiin, että oikeus maksuttomaan toisen asteen koulutukseen kestää sen kalenterivuoden loppuun, kun opiskelija täyttää 20 vuotta, ellei opiskelija tätä ennen suorita tutkintoa.

Keväällä 2024 maan hallituksen kehysriihessä ja Valtioneuvoston selonteossa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025—2028 (VNS 2/2024 vp) linjattiin, että oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu maksuton oppimateriaali rajataan sen kalenterivuoden loppuun, jonka kuluessa opiskelija täyttää 18 vuotta.

Valtiovarainministeriön ehdotus 9.8.2024 syksyn budjetin käsittelyä varten ei sisältänyt enää maksuttoman toisen asteen rajaamista 18:aan ikävuoteen. Rajaamisen sijaan leikkaus tehdään muualta toisen asteen koulutuksen määrärahoista, lukiokoulutuksessa mm. koulutuksen järjestäjille jaettavista kehittämisavustuksista.

Eduskunta hyväksyi valtiovarainministeriön ehdotuksen vuoden 2025 budjetin käsittelyn yhteydessä 20.12.2024. Eduskunnan päätös tarkoittaa, että toisen asteen opiskelijoiden oppimateriaalien maksuttomuus jatkuu sen vuoden loppuun, jolloin oppivelvollinen täyttää 20 vuotta, mikäli hän ei ole aiemmin suorittanut toisen asteen tutkintoa.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: Kh

Kh: Kv

Kv: -